

OM ASALÆREN

i Ny MINERVA FOR MAI MAANED 1807.

Holger Begtrup's indledning:

Tilblivelsen af dette geniale Arbejde, der indeholder et helt nyt Syn paa Nordens Mythologi, har Grundtvig selv beskrevet i den ovenfor, Side 113-15, aftrykte Optegnelse fra 24de Juni 1807. - I en »Asa-Rus«, der bragte hans videnskabelige og poetiske Sans til at samvirke i en høiere Enhed, undfangede han den Anskuelse af Asers og Jætters Kamp under Nornernes Dom, der siden altid vedblev at staa for ham som Grundideen i de hedenske Nordboers Livsbetragtning. Og samtidig dæmrede den Tanke hos ham, at han vilde ofre hele sit Liv paa en digterisk Genfødsel af det mægtige Drama, som udfolder sig i den staaende Strid mellem Aandens og Kødets Kræfter fra Tidernes Morgen til Ragnarok, og som i Brudstykker findes bevaret i Eddas Sange og Nordens Oldsagn. Han maatte derfor tillægge Udsigten over Asalæren en afgørende Betydning for sit personlige Liv, og man forstaar let, at det var med en sær Ængstelse, han afsendte den til sin Velynder Rasmus Nyerup, ledsaget af følgende Brev:

Egeløkke d: 22de Maj 1807.

Sandelig, jeg har mere end eengang angret den Beslutning, at sende Dem den Fremstilling af Asalæren, som jeg har givet mig den Frihed at vedlægge. Det er mig klart, at dette Skridt maaske nøder Dem til at tilbagefordre den Opmuntring, De gav mig til at studere Oldtiden; men just denne Tanke var det ogsaa, der bestemte mig til at følge mit Forsæt; thi har De skuffet Dem, kan De ikke for tidlig vorde overbevist derom.

Dersom De finder mine Bemærkninger i Eddas Forgaarde Publisseten nogenledes [værdige], beder jeg Dem, hvis De ikke derved ulejliges, at De hos Hr Professor Rahbek vil fra mig udbede dem en Plads i hans Minerva!

Dersom De kun maatte finde Noget indsluttet i Formen, vil De vist ikke stødes af dens Underlighed. Jeg har 4 Gange stræbt at forandre den; men det har ikke villet lykkes, da den i al sin Underlighed er det troeste Aftryk af min nærværende Sindsstemning, en glad og livfuld Ahnelse af gamle Nords Højhed, parret med tilbagetrængt Smerte.

Med en saare forklarlig Frygt, og med sand Højagtelse, har jeg den Ære at undertegne mig

*Deres saare forbundne
Grundtvig.*

Dette Brev er tilligemed fire andre fra Grundtvig til Nyerup trykt i S. Birket Smiths Til Belysning af literære Personer og Forhold (1884).

Da de islandske Vers og Navne i denne Afhandling har lidt en saare ilde Medfart i Rahbeks Maanedsskrift, er de her rettede efter Første Del af Kommissionsudgaven af Edda Sæmundar hinns Fróda (1787), som Grundtvig brugte ved sin Udarbejdelse.

Om Asalæren.

Nordens Nyrup,
Min Sagakyndige,
helliges disse Blade, som et svagt Tegn paa min
fulde Høiagtelse.

*Alföðr orkar,
Vísu nornir,
Aldir bera,
Þreyia þvrsar,¹
Þra valkyrior.¹*
Hrafnagaldr Óþins.

Det lider nu hen mod et Aar, siden jeg vovede at tale den vanhelligede Eddas Sag. Jeg tilkiændegav da min Beslutning, at være rolig Tilskuer af, hvad Andre maatte virke til en

¹ Alfader raader,
Nornerne vise (lede Tingenes Gang),
Tiderne vaandes,
Thurserne vente (paa Asers Fald),
Valkyrier længes (efter Strid).

Jeg anseer disse Linier, isser den første, anden og fjerde, som vore Fædres korte Symbolum, hvorfra Intet kan tages, og hvortil Intet kan lægges, som ei stemmer dermed.

renere Erkiændelse af gamle Nord²; men aldrig kunde denne Ytring være mit Væsens Søn; thi, hvorledes kunde jeg aflade at bevæge mig i en Verden, hvis Herlighed ene Melper mig at bære Livets Byrde? Den var da kun det smertebaarne Udtryk for min Tro paa Umuligheden af et dybere Oldstudium i min Stilling, og et uvilkaarligt Udbrud af min Datids mørke Stemning. Jeg sagde da med Frej:

*Alfers Bestraaler
Lyser alle Dage,
Men fryder ei mig.*

og kun den underlige Parodie over Gudens de dybe, vaandefulde Toner, og Asers³ betydningsfulde Liv, var det, som kunde bringe mig til en øiebliklig Beskuelse af Dagslyset, til Kamp for min Helligdom.

Jeg har siden gjort et Forsøg paa at blive nærmere kiændt med Skatten, hvis høie Værd jeg kun anede som den rugende Drage, og gamle Nord's entusiastiske Ven, Nordboen Nyrup, mødte mig med den ædelste Velvillie og Opmuntring. Det Sorte i mit Indre har udviklet sig i et noget lysere Farvespil, og Natten, der aldrig kunde vorde Solens Ven, lod sig opklare af de blinkende Stierner.

Ved disses dæmpede Skin staaer jeg nu rede at gjøre en Vandring til Hedenold, for, om jeg kunde finde de dødvækkende Runer, at fremmane deres Skygger, og føre dem tilbage til Livet.

Lang er Veien, Aar ville henrinde, og ikkun Guderne vide, om jeg kan skyde mig frem gennem Mørket, eller jeg maa tabe mig i det. Mit Legeme er Jettens ufarvede Gave, og maaskee vil det snart sande, at Muld er Mandens Frænde, naar Odin, som gav Aanden, vinker den til høiere Kamp.

Jeg læste med Gruen, at Eddas Udgivere maatte undskylde deres store Daad, og jeg tør vel ikke haabe, at den voxende Forstand, der saa godt veed at maale Nyttens af alle Ting, har skaffet Oldtiden flere Venner siden hine Dage. Dog, Oehlenschlägers gamle Harpe klang, og nogle gibes dog vel af de dybe Toner.

I Mænd, som bygge paa Norges Fielde og Danmarks Sletter! I ere da vel ikke end saa vanslægtede fra Eders Fædre, at I ville nægte den af Eders Landsmænd al Deeltagelse, der i Alderens Foraar frembærer sit Liv, som et Offer til Norden. Jeg

² Se ovenfor S. 134.

³ I Grundteksten: Asens.

ønskede, at I vilde ansee mig som staaende paa Gravbredden, mærket med Spydsodden, og ikke vredes over mit Farvel; thi Nutiden fratog mit Liv sin Betydning, og det er uvist, om Oldtid giengiver det Tabte. Jeg saae engang et Billede af det Evige. Kunde og turde jeg male det, som det stod for mig, da vilde I tilbede knælende. Kunde og turde jeg udtale Smerten, jeg følte, da det ei mere var for mig, da skulde Eders Ledemod dirre, og Eders Aasyn blegne. Dette Billede svæver evindeligt for mit Øie, som den olympiske Jupiters for de gamle Græker. Jeg kan ikke nægte, at have seet det; men dets harmoniske Høihed maa jeg gienfinde i gamle Nord, eller jeg har levet⁴.

Følger mig da, Landsmænd! ei paa min eensomme Vandring; men op paa den Punkt, hvor jeg nu staaer! Jeg vil stræbe at vise Eder et Glimt af den herlige Old, hvorhen jeg stunder, og lære Eder, hvorefter jeg leder. Kommer jeg nogensinde levende tilbage, da vil jeg bede Eder skue, hvad jeg fandt; men kommer jeg ikke, ville I da og være billige nok til at unde mig Trøsten: in magnis, voluisse, sat est?⁵

Endog den løseligste Beskuelse af gamle Nord maa vække Undren hos hver den, hvis Øie ei er ganske uvant med at maale det Store. Naar andre Nationer fremstille en enkelt Skabelse, da opviser Norden en dobbelt, ja næsten en tredobbelt, uden endda at blive fyldestgjort. Naar Andre lade alt Liv forgaae i Graven, da begynde vore Fædre deres bag den, stande krafftfulde i Valhal, og stræbe endda mod et høiere Liv. Aserne fremskride med en Majestæt og Fylde af Kraft, Eenhed og Harmoni, som vi andensteds forgiæves søge, og dog, medens andre Folk holde fast paa deres deelte Guder, vover den stærke Nordbo at lade sine blegne og forgaae. Det er saa langt fra, at han frygter for, Alt skal i dem gaae under, at han meget mere kalder deres Fald Seier.

Skulde dette, og saameget Andet, blot være en regelløs Phantasies barnagtige Spil, som de Uindviede forvovne paastaae, eller ligger ikke heri en høiere Betydning, som Nordens Bedre

⁴ Gr. har selv, i Brev til C. Molbech fra Maj 1808, tilkendegivet, at han ved dette »Billede af det Evige« tænker paa Fru Constance Leth.

⁵ dvs. I vigtige Sager er det nok at have vist en god Vilje.

og Kyndige stedse abnede, selv naar de ei vovede at vedkiænde sig Ahnelsen?

Fuldt og fast troer jeg det Sidste; men blive vi staaende i Nutiden, og stirre hen paa Aserne, da lære vi aldrig at kiænde dem, thi de ere et Særsyn, Artens eneste, og lade sig ei forklare af nogen anden Gudelære. Medens vi stræbe at trække Grændselinier mellem Individerne, tabe vi os i de meest skiærende Modsigelser; thi de ere Eet. Medens vi ville gaae ad forskiællige Veie til Gimle og Valhal, Alfader og Odin, forfeile vi begge; thi de ere Punkter i samme Linie.

Dristige maa vi da vove en Flugt ind blandt de evige Guder selv, der hvor de raadslaae under Ydrasil's Grene. Følge maa vi Hærfader paa hans tunge Vei til Hel, blegne med ham ved Synet af de guldbeprydede Bænke, der reistes for den Herlige, sørge med ham og de andre Aser paa Banetuen trindt den faldne Balder. Men da maa vi gribe den lønglade Loke, stille ham ved Siden af Urdas hellige Kilde, og der beskue Asers Ophav, Alder, Ende og Gienfødelse.

Nu forvandler hele Asalæren sig til en Kosmogonie, saa høi, og saa dyb, som ingen Nation havde den, eller kunde have den; thi kun den stærke Nordbo, der saa gjerne ofrede sit hele Liv til Kamp for en Plads blandt Einherier, kunde avle den Kæmpeidee, at ofre hele Tiden til Strid, for at naae Harmonien.

Asalæren er en omstyrtet Bygning, og kun enkelte Støtter finde vi, mere eller mindre hele, i Gruset⁶. Vi have Ret til at ordne det Hele efter dem, men længe maa vi prøve, før vi med Sikkerhed kunne bestemme det gjensidige Forhold, og anvise Alt sin rigtige Plads.

Følgende Fremstilling af Gangen i, og Sandsen af Fædrenes Gudelære, kan derfor kun være et Forsøg.

Alfader (det Evige) var, men Massen var ogsaa, og den udviklede sig selv til Liv.

Alfader var, eller hvem plantede Ydrasil, hvalvte dens Rod over Jettens Sønner, og dens Grene over salige Guder?

Hvem er

*Den Rige, som kommer
Til Herredømmet,
Den Stærke foroven,
Som Alting styrer,
Domstol sætter,
Og Sager dømmer,
Hellig Lov giver,
Som skal evige vare,⁷*

⁶ Saadanne ere Voluspa, Hamarsheimt, Vegtams Kvida, Før Skirnis, og Rafnagaldr Odins.

⁷ Voluspa i Beskrivelsen om Tilstanden efter Ragnarokr.

eller naar blev han?

Hvem er Alvider, som, naar de himmelbærende Dverges Magt forgaaer, og Verdener nedsænkes med Bulder i den gabende Afgrund, taber Noget, og det Tabte atter samler?⁸

Hvem er endelig den Stærkere end den Største, som Hyndle ikke tør nævne, fordi han ei kommer, før Fenris har slugtet den høie As?⁹

Massen var, og udviklede sig selv til Liv; thi da Odin fordum spurgte Vaftrudner:

*Hvorfra kom Aurgelmer,
Første blandt Jetter?*

fik han til Svar:

*Edderdraaber
Af Elivaga
Udsprang, da voxte
Og blev en Jette.
Ved Gnisters Varme
Fra sydlig Verden
Fik Rimfrost Liv.*

Aserne var Aftrykket af det Eviges Kraft, frembragte til Kamp imod Massen; thi naar Massen havde Liv af sig selv, var et altopfyldende Liv, som reent Udspring fra det Evige, umulig.

Hvorfra kom Ødumla, hvorfor er Styrke det, som udmærker Bur, hendes nærmeste Afkom, og hvorfor ere Aserne strax Ymers Fiender?

Hvad vil det sige, at Ymer, før Burrs Fødsel, nærrede sig af Ødumlas Melk, uden at han (den levende Masses Symbol) stræbte at suge Saften fra det evige Liv, og hindre Kraftens Fremkomst?

Til at bestyrke dette, findes et mærkeligt Sted i Runekapitlet, hvor Odin siger: at Thundr (Odin) gaaer i Folks Nat (Ragnarokr) didhen, hvor han før kom fra. At Aserne efter Ragnarokr

⁸ Rafnagaldr Odins.

⁹ Det er mig ubegribeligt, hvorledes Commissionens Udgaave her kan finde talt om Surtur; thi deels var han ikke mægtigere end Aserne, hvem han først blev lig i Magt ved Forening med Jetter, Loke og hans Afkom, og deels peges her tydelig hen paa en Punkt bag Ragnarokr.

kom til Alfader, er bekjændt nok, og der kan da ei længer være Tvivl om, hvor de kom fra.

Et andet Sted findes i Hyndlas Sang, der - som jeg troer - bør oversættes saaledes:

*Burr blev stærk
Af Jordens Kraft,
Af den frostkolde Sø,
Og Soneblodet.¹⁰*

Dette Sted anførte jeg kun her, fordi Nogle have, istedenfor Jarpar megni, læst Urpar megni, og er denne Læsemaade rigtig, da siges her udtrykkelig, at Bur blev til efter Urdas (den evige Visdoms) Villie. Stedet hører ellers mere til det Følgende.

Saasnart Kraften var blevet, traadde den i Strid med den levende Masse, overvandt den, og indkneb dens Liv til et Minimum.

Burrs Sønner dræbte Ymer, og i hans Blod druknede alle Jetter, undtagen Bergelmer. Burrs Afkom blev stærk ved Soneblodet, Ymers Blod; thi vel kunde dette kaldes Forsoningsblodet, naar vi huske Ymers Forbrydelse, og nu see, at Alfaders Børn ved det befries fra deres Fiender, samt at hans Legeme, alt Liv berøvet, er Bygværk i Asernes Haand.

Nu traadde Kraften i Pagt med Klogskaben.

Loke blev Odins Fostbroder i Tids Fødsel.

At Loke maa tænkes, først som Asernes Ven, og dernæst som deres Fiende, bliver især klart ved at sammenligne Hamars Heimt, hvor han paa det bestemteste optræder som Ven, og Ægis Drekka, hvor han selv tilstaaer at have styrtet Balder.¹¹

Da Kraften var traadt i Pagt med Klogskaben, stræbte den at vedligeholde sin Tilværelse som uafhængig Individ; men, for at kunne det, maatte den slutte Fred med Massen, da den ellers ved Stridens Ende maatte vendt tilbage til sit Udspring.

Aserne faldt fra Alfader, og sluttede Fred med Jetterne, hans Fiender.

¹⁰ *Sea var aukinn burr
Jarfrar megni
Sval-kavlldum sæ
Ok sonar dreyra.*

I Noterne til Commiss. Udgave tilstaaes, at disse fire Linier ere i de fieste Haandskrifter skilte fra det foregaaende Vers, og det synes klarlig at hænge sammen med det 39te. Der kan maaskee gøres nogle Indvendinger imod at ansee Burr som et Navnord; men at her, ligesom i det 39te Vers, tales om Burr, eller Odin, hans Arving, vil neppe kunne nægtes.

¹¹ *Ægis Drekka* [Vers XXVIII].

*Aser mødtes
Paa Idas Marke,
Hvor de Huns og Støtter
Høit byggede,
Esser giorde,
Guld smeddede,
Tænger dannede,
Og Smedeværktøi.
Spilled' i Vangen,
Vare glade.¹²*

Man skulde rigtig nok ved første Øiekast troe, at her taltes, om den gyldne Tid; men man behøver blot at erindre, at det var paa Idas Marke, Aserne efter Ragnarokr skulde gienfinde

*De gyldne Tavler,
Prægtiggiorde,
Som i Tids Fødsel Guders
Forstander eied,¹³*

og at de vel maatte være tabte der, hvor de atter findes. Man vil da indsee, at her er Tidspunkten, da de bortkastede hine Tavler, Symbolet paa den evige Visdoms Villie, og at deres Nydelse kun var den skuffende Glæde, Frihedsdrømmen skiænkede dem.

Man vil af dette Asernes Fald kunne forklare sig, hvi endeel Nordboer, der dog troede Odins Guddom, alligevel ansaae ham for et ondt Væsen.

Nu var Ragnarokr nødvendig, og at det i sin Tid kunde komme, derfor havde Alfader forudvidende sørget, i det han havde afpræget sin Visdom, der skulde styre Kraften, selv mod dens, Villie, til Maalet.

Dette den evige Visdoms Aftryk var Nornerne, der fremstege af Urdas Kilde.

Efter deres Bud komme de tre Kæmpemøer af Jetteverden, som forstyrrede Asernes Glæde, og herpaa hentyder Sagnet om Gulveig, skjøndt jeg gjerne tilstaaer, at dette har nogen Dunkelhed for mig.

Nu synes det, som Aserne have erkjænt deres Forseelse og været et Øieblik tvivlraadige, før de atter begyndte Jettekampen.

¹² *Voluspa.*

¹³ Sammesteds.

*Da ginge Guder
Alle til Raadstol,
De evig Hellige,
Derom raadsloge,
Om Aser skulde
For ondt Raad straffes,
Eller alle Guder
Gilder holde.¹⁴*

Dog, Kampen baade mod Alfader og Jetterne blev besluttet, skøndt

*Mordspaaende Vaner
Nedtraadte Marken,*

og forkyndte Ragnarokr; thi Thor

*Var iilsindet,
Siælden han tier,
Naar han hører sligt;
Brudte blev Eeder,
Ord og Løfter,
Al den Forening,
Som mellem dem var giort.¹⁵*

Da nu Aserne havde besluttet at fornye Kampen, stræbte de at forøge deres Magt, og forvisse sig om Seieren i Ragnarokr. Derfor skabtes Mennesker.

*De funde paa Landet
Lidet mægtende
Ask og Embla,
Skæbneløse,
Aand de ei havde,
Forstand ei heller,
Skønhed, Tale,
Farve de mangled.¹⁶*

Jetterne vare ved Asernes Tilblivelse ligesom overrumplede ved Skabningsværket i det Øieblik, da de vilde multiplicere deres Magt. Menneskebygningen var færdig, men den havde kun et mekanisk Livsskin. Det indvortes bevægende Princip manglede den, og altsaa tillige Farven, det indre Livs Bebuder, og Talen, dets høie Forkynder.

¹⁴ *Voluspa.*

¹⁵ Sammesteds.

¹⁶ Sammesteds.

*Aand gav Odin,
Forstand Hæner,
Skønhed Lødur,
Og yndig Farve.¹⁷*

Nu vare Menneskene satte i Asernes Tieneste, indviede til Valhal og Kampen paa Vigrids Marke; men da Legemet var dannet af Jetter, kunde Mennesket ei heller ganske rives løs fra disses Herredømme, og naar Odins Aande i Døden bortveg fra Legemet, maatte dette være i Jettens Magt.

Af døde Mænds Negle var det, at Naglfari skulde bygges.

Nu kunne vi begribe, hvorfor Jorden kaldes Odins Kone, hvorfor Jetterne vare Menneskenes svorne Fiender, og hvi de Nordboer, der ellers foragtede Aserne, dog dyrkede Thor, thi ham var det, der forsvarede sin Moder, Jorden, mod Jetters Anfald, som han selv siger i Harbards Liød:

*Stor var Jetters Æt nu,
Om alle leved',
Neppe var Folk til
Da under Midgard.*

Kampen begyndte mellem Kraften og Massen; men hin var ved Godheden lænket til sit Udspring, og kunde derfor ikke tabe noget, saalænge denne Kiæde ei sønderbrødes.

Jetterne stræbte at berøve Aserne deres evige Ungdom (Idunnas Æbler), og Udtrykket for deres Kraft (Miølnir), men Alt var forgiæves; thi Asernes Magt kunde ikke forringes, saalænge Balder var hos dem, og herpaa hentyde de dødvækkende Runer, som tillægges ham. Jettekongen Thrymer dræbes, og Jetterne henfalde i Afmagt.

Nu synes Asernes uretmæssige Seier nær, men da skille de vise Norner Loke fra dem, Klogskaben fra Kraften, og lade den ved Forening med Ondskaben blive til List.

¹⁷ Sømmesteds. Det maa nødvendig bestyrte Enhver at see, hvorledes Menneskene finge deres Forstand fra den dummeste blandt Aser, og man kunde fristes til at ansee det som en bitter Satire paa Forstandens Børn; men sikkert er her skeet en Omsætning, da det burde hedde:

*Forstand Lødur,
Skønhed Hæner,
Og yndig Farve.*

Det skulde glæde mig, hvis noget af Haandskrifterne stadfæstede denne Rettelse; men, hvis ikke, tør jeg dog troe den befoiet, da Hæner netop var Skønheds Symbolet, ligesom Lødur (Loke) Klogskabens og Forstandens. Da Loke skilte sig fra Odin, traadde Klogskaben i Strid mod Aanden, og end føres denne sørgelige Strid i os.

At Lokes Frafald fra Aserne var Nornernes Værk, synes den skiæbnekyndige Gefion selv at pege hen til i Ægis Drekka^{18*}), og at hans Frafald betegnes ved Foreningen med Angrboda, syntes mig klart, før jeg endnu blev det udtrykkelige Vidnesbyrd herom vaer i Hyndlas Sang:

*Loke blev svigfuld
Ved den onde Kone.*

Nu staaer Loke i Spidsen for Asernes Fiender; men han veed, at ingen Skade kan dem tilføies, før Balder er borte, og snart opdager han, at Nornerne selv have forberedet hans Fald, ved at plante Mistiltejn, som ei vilde aflægge Eden, ikke at skade Balder.

At Aserne ved Balders Død troede at tabe al Lykke, og hvad de gjorde, for at afværge Ulykken, skiønnes af Vegtams Kvida.

Balder nedstyrtes til Hel, og Aserne ere utrøstelige. Deres Angest og Raadvildhed skues i Hrafnagaldr Odins.¹⁹

*Da slumre Evner,
Hænder synke,
Af Mathed falder
Fra hvid As Sværdet.*

¹⁸ Dersom Oversættelsen i Comm. Udg. er rigtig, da kan herom neppe være Tvivl, thi saa lyder den:

*Loke ei veed det,
At selv han bedrages,
At Skiæbnen ham tvinger*

til at være Asers Fiende. Sandvigs Oversættelse er herfra meget afvigende, og jeg skulde vel betænke mig paa at kalde den urigtig, dersom jeg ikke vidste, at enhver Oversættelse af Linien:

Ok hann fjørgvall fria,

maa være Konjunktur. Mig synes ellers, her gjordes mindst Vold paa Ordenes, primitive Bemærkelse, saavidt samme kiændes, hvis man oversatte:

Og han beiler til sit Livs Aften.

Dette lod sig meget godt forklare ved at sige: Gefion, som vidste Alles Skiæbne, vidste ogsaa, at Lokes Frafald fra Aserne medførte Ragnarokr, hvori Loke selv skulde gaae under. Læste man fiorvali, blev der slet intet Tvungent i Oversættelsen.

¹⁹ At dette Digt hverken indeholder Tegnene for Balders Død, eller nogen anden Ulykke, uden Ragnarokr, synes mig klart, og det lader sig vel bevise af Digtet selv, at det handler om Asernes Tilstand umiddelbar efter Balders Død; thi at Ordene:

*Seirguder skuede
Nanna sørge
I Helas Vaaning,*

maa forstaaes om Nanna, da hun foer til Hel med sin elskede Balder, synes upaatvivleligt.

*Kraftig Troldoms
Sindløshed al
Kraft forjager
Aforprørt Mod.
Da syntes Jolmer
Slangen være kommet,*

Tyk af Skrække.

Aserne troe at see Ragnarokr komme, og deres eneste Haab er at faae Balder tilbage; men de skuffes.

Nu stræber Listen at søndre Kraften selv. Fenris har alt oplukket sit Gab, da det lykkes Aserne at binde ham; men allerede her miste de en Deel af deres Kraft; Thyr mister sin Arm. Nu mister Frey sit Sværd, og snart vilde Thor mistet Hammeren, dersom Loke ei var blevet standset i sin Udaad. Nornerne vilde, det skulde skee; thi Asernes Magt maatte vel svækkes, men ikke synke under Jetternes.

Men hvorledes kunde den blotte Kraft seire over Listen? Hvorledes kunde Aserne gribe Loke, der svævede let hen over Jorden og Vandene? En tidligere udstrømmet Forstand maatte komme Kraften til Hielp, og det var Kvaser, som i Asken fandt Spor af Garnet, hvormed Aserne fangede Loke.

Nu er Loke bundet, og Aserne synes at triumphere, da Jetter segne for Mjølners Slag, da Odin er blevet viis af Mimers Vande, og har ved Nydelsen af Suttungs Miød faaet Kraft til at opsvinge sig til det Evige, og sammenblande sig med Alfader.

Dog, de vise Norner vente blot efter, at Lokes Børn skulle blive voxne.

Visdommen vil, at der først skal opstaae den fuldkomneste Ligevægt mellem Kraften og Massen, paa det ingen af dem skal seire, men begge gjensidig ødelægge hinanden.

Saasnart det Øieblik kommer, da lyder Nornernes Røst:

*Hos Aser galer
Den guldkammed,
Som vækker Helte
Hos Hærfader.
En anden Hane,
Sodrød, galer
Nedenfor Jorden
I Helas Sale.*

*Garm gøer høit
For Gnyppa Hule,
Lænkerne briste,
Vindtid, Ulytid,
Før Verden falder.*

*Odin taler
Med Mimers Hoved,
Det gamle Træ sukker,
Og Jetten løses,
Ydrasils Ask
Staaer da skiælvende.
Jormungardr væltes
Med Jettstyrke,
Ormen trykker Havet,
Og Naglfari løsnes.
Køl kommer øst fra,
Derpaa seile Muspels
Folk over Havet,
Men Loke styrer.*

*Imedens høres
Giallarhorns Lyd,
Høit blæser Hejmdal
I løftede Horn.²⁰*

Nu vækkes Aser og Einherier til Strid. Kampen begynder, og endes med en almindelig Undergang.

*Solen sortner,
Jord synker i Hav,
Af Himlen falde
Klare Stierner,
Hede Dampe
Alt fortærende
Spille med Ilden
Ved høien Himmel.²¹*

Nu er alt selvtaget Liv forsvundet, og Alt kan opfyldes af det evige Liv.

²⁰ *Voluspa.*

²¹ *Sammeteds.*

*Og da kommer
Atter fornyet
Jord af Havet,
Eviggrøn,
Usaaede Agre
Skulle da bære.*

*Alt Ondt er borte,
Thi hist kommer sorte
Flyvende Drage
Østen fra Fieldets
Nidas Rødder.
Nidhøge bære
Jetternes Lig
Hen over Marken,
Og flux forsvinde.*

*Da kommer den Rige
Til Herredømmet,
Den Stærke foroven,
Som Alting styrer,
Domstol sætter,
Og Sager dømmer
Ved hellige Love,
Som skal evig vare.*

*Hist stander Salen,
Herlig som Solen
Paa Gimle,
Der skulle gode
Herrer evindeligt
Bygge og nyde²²
Godhedens Alt.*

Dog, Kraften maa vende tilbage til sit Udspring. Ogsaa dette skeer, thi Ragnarokr er Asernes Tusmørke, Aftenen paa deres selvskabte Dag; men tillige den sande Dags Morgendæmring. Balder er opstegen fra Hel, og Aserne rensede fra deres Stræben efter Individualitet. De herske ei mere; men de ere stedse Kraftens Udtryk, det Eviges stærke Arm.

²² *Voluspa.*

*Aser samles
Paa Idas Slette.
Sig erindrende
Fordums Vælde,
De om den stærke
Jordtorn²³ tale,
Og om Fimbultyr
Gamle Runer.
Derefter blive
Prægtiggjorte
Gyldne Tavler
I Græsset fundne,
Som før Tidens
Fødsel eied
Guders Forstander
Og Fiølners Børn.²⁴*

Ville vi nu gaae forbi Einherierne, der tillige med Aserne rensedes i Ulvstriden, kaste et sørgende Blik paa Salen, bygt af Ormerygge, hvor de pines, som, forledte af Klogskaben, Lokes Gave, skyede Odins haarde Lege, brøde deres Eeder, eller smittede fremmed Vivs Øre, og derpaa spørge med Gagnrad:

*Hvilke Folk leve,
Naar hengaaet er den store
Vinter blandt Mennesker?*

da faae vi til Svar af Vaftrudner:

*Lif og Lifthrasir
De sig skiule skulle
I Hoddmimers Høie,²⁵
Morgenduggen
De²⁶ til Mad sig have,
Af dem skulle Folk avles.*

Hvor betydningsfuldt er ikke dette? Paa det alt Spor af Jettens Virken kunde uddøe, skal Menneskets Livskraft af den

²³ Hvad der menes med denne Jordtorn, er vel ikke let at sige, skøndt det maaskee netop er Ragnarokr, der med Rette kunde kaldes en stærk Jordtorn.

²⁴ *Voluspa.*

²⁵ De bevarede af Viisdommen.

²⁶ »Da« for »De« maa være en Trykfejl.

rene Morgendug faae et nyt Legeme, passende til den fornyede, rene Jord.

Vil man endnu sige: Asalæren mangler Betydning? Skal den unge Slægt i Nord endnu bestandig indbildes, at vore Fædres Religion, der kun veeg, og kun viger for Kristi den rene, var Overtro? Skjøndt Edda stedse vandrede ved min Side, kan min Anskuelse af Asalæren dog gjerne i mange enkelte Dele være falsk, men neppe kan Nogen rokke den Grundsandhed, at vore Fædre havde den reneste Idee om en fuldkommen Harmonie, og at Tiden kun var den Formel, under hvilken det store Alt stræbte imod den.

Gjerne rækker Nordboen Prisen til Grækeren, naar denne spørger om Figurernes Bestemthed, og det udvortes Smykke; men er Talen om indvortes Kraft og høieste Betydning, da peger han rolig paa Gimle, og Grækeren maa tie.

Er det saa, at et Folk maler sig i sine Guder, da behøve vi i Sandhed ei at rødme over vore Fædre, med mindre det skulde være over deres betydningsfulde Kamplyst; thi deres Gudelære er den høieste Poesie; eller kan der tænkes noget høiere, end Udtalelsen af Alfaders egen Anskuelse af Tidslivet? Uden videre at forfølge denne Idee, vil jeg blot bemærke det karakteristiske Træk, at ligesom Nordboen udmærker sig ved sin dybe Agtelse for Qvinden, saa synes denne Agtelse paa en i Øine faldende Maade at have afpræget sig i hans Fabellære. Jeg mener den Besynderlighed, at Maanen hører til Han- og Solen til Hunkønnet, ret som han vilde sige, at det var Qvinden, der, som et høiere Væsen, beskinne Manden med sine Straaler, og gav ham sin Glands.

* * *

Ingen sige mig nu: dersom du troer at vide det, hvorefter vil du da lede? Troede jeg ikke at vide det, hvorefter vilde jeg da lede?

Have de ikke leedt, Skandinaviens Herlige, uden at finde noget Heelt, fordi de vilde, at Brudstykkerne skulde sammensætte sig selv, skjøndt Tidens Storme omkastede Bygningen, og blandede hine i en betydningsløs Dyngge? Vilde de ikke have fundet, dersom de havde vovet at omfatte Dyngen med alle dens, som det syntes, ueensartede Stoffe, og bevaret det Heles Indtryk?

Det Lidet, jeg vidste, har jeg nu næsten sagt, men hvorledes kunde jeg opregne alt det, jeg ikke veed?

Dersom Gagnarad spurgte mig:

*Hvorfra Niord kom
Blandt Aseres Sønner,
Og styrer de fleste
Templer og Altre,
Skjøndt ei født af Aser?*

hvor meget kunde jeg da lægge til Vaftrudners Svar:

*I Vaners Verden
Skabte ham vise Guder,
Og gav ham som Gidsel til Guder.
I Tidens Ende
Han atter kommer
Hiem til viise Vaner.*

Jeg kunde vel jevnføre det med Odins Udsagn i Grimnis Mal:

*Han, den meenløse
Menneskens Konge,
Styrer høitbyggede Templer,*

og deraf, som af mere, drage den Slutning, at Niord og hans Afkom ere at ansee som en senere Digtning (om jeg saa maa sige) af Aserne selv, hvorved de vilde knytte et fastere Baand mellem sig og Menneskene, og skaffe sig den Kiærlighed, de, som blot Kraft, ei selv kunde erhverve. Derfor kommer Niord tilbage til Vanerne, naar Aserne i Ragnarokr nedstige fra deres uretmæssige Throne. Jeg kunde gaae videre, og stræbe at tyde Mythen om Odins Samfund med Freja, og Valens Deling imellem dem; men her bliver endda meget at eftersøge.

Spurgte man mig, hvorfor Vidar gennemlever Ragnarokr, da hjælper vist nok hans tause Styrke mig til Svar, og ved at benytte Odins Vink i Grimnismal:

*Ris voxer
Og høit Græs
Trindt Vidars Land,*

kunde jeg sige: en Deel af Kraften stræbte, indsluttet i sig selv, tilbage mod sit Udspring. Den var ikke besmittet, og behøvede ei at renses; men dermed er endnu ikke Alt sagt. Vil man vide Lokes Oprindelse, kunde jeg maaskee afvise

Spørgsmaalet, ved at spørge: om den isolerede Klogskab kan have nogen anden Fader til sit Intet, end sig selv, og om Fædrene ikke gjorde den kiændelig nok, ved at sige: Loke var avlet af Jetten og Hexen? men med Ret kunde man dog fordre de billedlige Motiver til hans Frafald, og her maatte jeg næsten være stum.

Jeg veed, at Nornerne vare mere end hine Parcer med Traad, og Sax, og Spinderok. Jeg veed at skiælne mellem Alfaders og Herjans Norner, og jeg kan ikke blande dem, skiøndt Skuld er Valkyrie:

*Thi Urd og Vardandi
Skare paa Skiolde
Guders og Menneskers
Skiæbner i Løn.
Skuld som Valkyrie
Stander med Skioldet,
Runerne tyder
Hun giennem de lange,
De løbende Tider.²⁷*

Men jeg vilde læse:

*Fimbultyrs gamle
Hellige Runer,
Som paa de gyldne
Hellige Tavler
Stande indgravne.*

*Jeg vilde lytte
Til Urdas de hvide,
De hellige Vande,
Naar de med Raslen
Ydrasils grønne
Blade bestænke;
Thi det er Norners
Alviise Røst.*

*Jeg vilde lytte
Til Odins de lønlige
Taler med Saga,
Da blev jeg viis,
Aser jeg kiændte da,
Alfer og Stenes
Høitbydende Herrer.*

²⁷ See *Voluspa*.

*Vide jeg skulde da
Alt, hvad som findes
I Verdner ni.*

*Finde jeg skulde da
Retten, som skiules
Afguldkammet Hane
Paa Mimamejds Qviste,
Og frit da indgange
For Gifr og Geri
I Gastropnirs Sale,
At skue det herligste
Jertegn blandt Guder.²⁸*

* * *

*Kan jeg vel finde,
Hvad dristig jeg søger?
Kan jeg omfatte
De lette Gestalter,
Som luftige svæve
Paa Fædrener Høie,
Paa Aserner Altre
I kiølige Lunde;
Som flagre i Nattens
Indhyllende Skyer,
For lukkede Øie
I skuffende Drømme?*

*Nei, sløvet er Sandsen.
De Runer saa tunge
Forvildes af Dverge
For Øiet, som stræber
Mod flygtede Old,
Og Øret ei fatter
De herlige Toner
I Gienlydens dumpe,
Forvirrede Klang.*

*Men, kunde jeg finde
Det Billed af Aser,
Som klygtige Otar
Indpræged i Steen,
Og vilde det Billed'
Sig atter forvandle
Til skinnende Glas,
Saa Sandsen, der skiuler
Sig bag det, blev skuet;
Da Slægterne skulde
Tilbedende knæle,
Og Billedet farve
Med rygende Blod.²⁹*

*Da skal Valkyrien,
Brynhild, frembære
Det prunkløse Qvæde.
Sigurd skal kiænde
Den lønglade Loke,
Som plager hans Æt;
Kiænde sin Stamfaders
Kraftige Liv.³⁰*

*Nordboer! ønsker
Mig Lykke paa Reisen,
At til de viise
Vaner jeg kunde
Bruden hiemføre!³¹*

*Bruden er herlig;
Thi Nordboen sagde:
Solen er Qvinde,
Og Maanen er Mand.
Sandsen, jeg ahned',
Skal mig ledsage
Frem giennem Natten,
Og flagrende Luer,
Jeg dem med Skirners
Qvæde vil hilse:*

²⁹ See *Hyndlu Liod*.

³⁰ Hvem kiænder ikke Fofners Bane, og Volsungerne? Eller lyde maaskee nu i Nord disse Navne, som Navnene paa Indiens Nabober i fremfarne Sekler?

³¹ Frej var en Vaner, og Skirner reiste at hente hans Brud. Vaner er Græker, og Olymp deres Stolthed.

*Mørkt er nu ude,
Tid er at fare
Over lyngfulde Field,
Over Thursernes Land.
Begge hjemkomme vi,
Eller os begge
Fanger hiin mægtige Jette!*

I, som kiænde Begeistringens høie Fryd, naar man troer at have fundet Noget, og iler at finde Mere! I, som vide, at, skal man skride Maalet nærmere, da maa Vandringen begyndes med Tillid, ja næsten med Vished om at naae det! I ville ikke miskiænde min Afskedstone! Vil Nogen lee, da under jeg ham Latteren af mit ganske Hierte, og vil kun sige ham, at han loe af Thor fra Asgaard selv, naar kun det dybe Sund skillede mellem dem. Men, vil Nogen harmes, da troe han mig paa mit Ord, at det med gloende Runer er skrevet i mit Bryst, hvorlidet jeg mægter!

Egelykke, den 22de Mai 1807.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig, Kandidat i Theologien.